

Fatg il pusseivel – mo buca contonschiu tuttas finamiras

Avon otg onns ei l'Uniun La Caura vegnida fundada en Val Medel. Sias finamiras ein stadas ambiziusas, denter auter quella da promover la tratga da cauras ella val. Quella ei buca severificada, persuerter ha l'uniun giu success cun sias stentas en favur dil PRE Medel che cumpeglia plirs gronds projects parzials.

HANS HUONDER/FMR

La tratga da cauras ha ina liunga tradiziun en Val Medel. Entochen avon 60 onns deva ei aunc rodond 1000 cauras ella val. Ella era ina part praticamein da mintga puesser. Culla finamira da reactivar quella tratga ei l'Uniun La Caura vegnida fundada igl onn 2014. En quelas stentas da promoziun ha ella viu ina schanza da mantener e scaffir novas plazzas da lavur. Naven dall'entschatta ha l'uniun susteniu ils purs da cauras enten cumprar products da caura da lezs e derasar els enteifer l'uniun ed ad aranschaments specials ella regiun e la Bassa. Il facit dall'uniun che vegn presidiada dapi la fundaziun da Peter Binz: «Il diember da cauras en Val Medel ha buca saviu vegnir augmentaus. Ina cascharia cun elavuraziun da latg caura e nuorsa sa buca vegnir menada cun success ella val damai ch'il quantum sufficient da latg maunca.» Tonaton vegn caschau era igl avegnir ella Val Medel. Madlaina Caviezel ha endrizzau ina pintga cascharia a Curaglia. Il num da quella, Cascharia Muraun, purtava gia la cascharia a Fadretsch sut Curaglia ch'era els mauns d'ina societad.

Products tschercai

Sco quei che Peter Binz ha constatata alla radunanza generala da La Caura che ha giu liug dacuort, viva la tratga da cauras tonaton aunc

L'Uniun La Caura ei sepresentada ils davos onns culs products da caura dalla Val Medel a differents arranschaments. FOTO MAD

ella Val Medel. Aschia vegn l'Alp Puzetta menada dapi plirs onns d'ina corporaziun. Il personal producescha caschiel da buna qualitat. Las stentas da tgrar surfatschas surcarschidas ils davos onns han purtau fretg, leu sa puspei vegnir pasculau cun animals manedels. «Carn d'anseuls e caura cattan adina dapli interess», constatescha il president. Cun bia perseve-

ronza ei l'uniun s'engaschada en favur dil PRE Medel che senamna uss PRE Cadi. Ei settracta da plirs projects regiunals parzials, denter auter l'engrandaziun dalla Mazlaria Pally a Curaglia e dalla cascharia a Breil ni era la fundaziun dad in'organisaziun per la promoziun e la vendita da products regiunals. Questa stad han las cunvegientschas corrispundentas concernent il sustegn finanziel da Cantun e Confederaziun saviu vegnir terminadas cun success.

Las finamiras restan

Era igl avegnir vul l'Uniun La Caura s'engaschar en favur dalla promoziun dalla caura e la tgrira dalla cuntrada. Vinavon vul ella far il pusseivel per ch'il diember da cauras possi vegnir augmentaus. Medemamein vul ella sustener ils purs enten commercialisar lur products. Per quei motiv vul ella perseguir igl avegnir surtut in dils projects parzials da PRE Cadi, numnadamein quel dil marketing e la vendita da products regiunals. Quei duei succeder en collaboraziun cul Center sursilvan d'agricultura.

L'Uniun La Caura dumbra il mument 119 commembras e commembers. Scadina commembra e scadin commember obtegn mintg'onn in pachet cun caschiel e carn caura indigena, aschia ch'ina part dalla contribuziun annuala flessegia directamein als purs.

In unviern excepziunal

Aunc mai dapi l'avertura d'unviern ei il Pass Lucmagn staus aviarts aschi biars dis sco igl unviern vargau, numndamein 170 dis. Il motiv persuerter ei la pauca neiv staus. Consequentamein ein las expensas pil survetsch d'unviern lu era stadas in bien ton pli bassas ch'ils onns avon.

HANS HUONDER/FMR

Igl unviern 2021/22 ei staus il 22avel ch'il Pass Lucmagn ei staus aviarts durant igl entir onn ora. Danovamein han ils responsabels stuiu nudar negins accidents ed era durant quei unviern han novas enconuschientschas davart las cundiziuns dall'aura al pass saviu vegnir recaltgadas. «La Pro Lucmagn astga esser fetg cuntenza cugl onn passau. Suenter che nus havevan stuiu serrar il pass igl unviern avon per 50 dis, eis ei stau il davos unviern sulettamein treis dis, perencunter eis el staus aviarts 170 dis. Aschi savens ei il pass aunc mai staus aviarts dapi la fundaziun dall'uniun. La media da dis serrai schai tier 35», constatescha il president dalla Pro Lucmagn, Martin Candinas, en siu rapport annual. Quel ei vegnius publicaus en vesta alla radunanza generala che ha liug gievgia, ils 6 d'october 2022 sil hospezi da S. Maria. Sper ils treis dis ch'il pass ei staus serraus igl entir di, eis el era staus serraus otg notgs. Ils cuosts da menaschi pigl unviern 2021/22 al Pass Lucmagn importan rodond 545 000 francs. Quei ei rodond 80 000 francs sut la media dils davos 22 onns. Las expensas ein era claramain sul il preventiv. «Dapi entgins onns dein nus quen allas vischnauncas e las pendicularas tenor las expensas budgetadas. Ein las contribuziuns pli aultas, vegnan ellas screttas da bien igl onn suenter», declara Martin Candinas.

Traffic public era igl unviern?

Ils davos onns ei la Pro Lucmagn sestentada da promover ed augmentar la purschida dil traffic public sur il pass. «Nus lein contonscher ina migliur dalla colligiaziun da Mustér ad Olivone e quei pigl entir onn. Per quei intent essan nus en contact cugl uffeci per traffic dil cantun Grischun ed il cantun Tessin», scriva Martin Candinas. Novs impuls ha era il brat cultural dallas regiuns da mintga vart dil cantun obteniu. Per promover inscutters ha la Pro Lucmagn installau ina gruppa da la-

«La Pro Lucmagn astga esser fetg cuntenza cugl onn passau.»

Martin Candinas, president Pro Lucmagn

vur. El rapport tecnic fa la cumissiun tecnica cun Nora Zürcher-Gasser e Fabrizio Conceprio menziun dallas particularitads digl unviern vargau al Pass Lucmagn. Quel ei staus signaus da fetg pauca neiv, dalla vart dil sid eis ei stau ordvart schetg e las temperaturas trasatras aultas.

Previu ulteriuras mesiras

In prighel da lavinias ei vegnius constatata sulettamein l'entschatta december dalla vart dil nord. Il cass ei quei lu aunc stau ina ga la fin da schaner. Naven da miez fevrer ei il pass staus aviarts trasatras. Consequentamein ei era l'activitad da lavinias stada minima. Sulet

Igl unviern vargau ha ei dau fetg pauca neiv sil Pass Lucmagn. Grazia a quellas cundiziuns eis el staus serraus sulettamein treis dis durant igl entir unviern. FOTO SOMEDIA

ina lavina el nord ed ina el sid han contonschiu la via.

Pil survetsch d'unviern al pass ein las maschinas dil consorzi Edelseiss stadas en funcziun 520 uras (onn avon 1272 uras). Questa stad ei vegniu cuntinuau cullas lavurs vid la gallaria nova al nord dalla Gallaria Scoppi. Quellas cuozan entochen l'auter onn. Entras quella gallaria duess ei esser pusseivel da tener aviert il pass igl avegnir aunc pli stedi. Dalla vart dil sid vegn planisau mesiras forestalas per la migliur dalla situaziun da segirtad en plirs loghens. Culla realisaziun da quellas mesiras eis ei previu d'entscheiver igl atun 2023.

LUMNEZIA

In gudogn da 3,4 milliuns francs

La radunanza communal da Lumnezia ha approbau il venderdis sera il rapport e quen annual dalla vischnaunca pigl onn 2021. Il quen current siara cun expensas totalas da 15,3 milliuns francs ed in gudogn da 3,4 milliuns francs. Il cash flow importa 4,6 milliuns francs. La vischnaunca ha fatg investiziuns da totalmeins 3,6 milliuns francs. Las investiziuns netto importan 2,5 milliuns francs.

Per lavurs da catram e remplazzament dalla lingia d'aua ella via da quartier Trutg a Vella ha il suveran concediu in credit supplementar da 135 000 francs. Medemamein ha el acceptau il rendaquen final dil project pertuccont la midada dallas locaitads dall'antieriura casa communal a Cumbel en localitads d'uniun sco era quels dalla Biblioteca Lumnezia ed il pilotadi central pil provediment d'aua dalla vischnaunca. Tuts projects han saviu vegnir terminai cun meins expensas che previu oriundamein dalla radunanza communal. (cdm/fmr)

MEDEL

Auto da personas ei cupitgaus

En consequenza d'in accident il venderdis endamaun sut Fuorns en Val Medel cun in auto da personas ei il manischnun da quel vegnius blessaus levamein. Sco quei che la Polizia cantunala fa da saver, era igl um da 59 onns la damaun entuorn las 08.00 sin viadi da Mustér en direziun dil Pass Lucmagn. Enten carrar sil piazzal dalla via cantunala sut Fuorns eis el ius memia dretg agl ur dalla via e cupitgaus cun siu vehichel. Quel ei la fin finala sefrenaus rodond 50 m plinieggiu en in prau. Il manischnun ha saviu bandunar ord atgna forza igl auto. In team d'ambulanza dil Spital Glion ha saviu tgrar igl um lev blessau el liug. A la Polizia cantunala dil Grischun ha el declarau d'esser staus nunconcentraus. (cdm/fmr)

Il vehichel cupitgau sut Fuorns en Val Medel. FOTO MAD

FOPPA

Igl Archiv cultural engascha ina persuna che segida cun la lavur

Ils proxims treis onns survegn igl Archiv cultural Foppa e contuorn dalla Regiun Surselva annualmeins ina summa da 4500 francs per engaschar ina persuna che segida vid lavurs d'archivar.

Alla radunanza generala la gievgia sera egl archiv en casa da scola veglia a Rueun ei vegniu decidiu da scaffir quella plazza e d'ir alla tscherca d'ina persuna adattada. Sco quei ch'il president digl Archiv cultural Foppa e contuorn, Jan-Andrea Bernhard, ha detg enviers la FMR, ei igl engaschament d'ina persuna necessaria: «L'entira suprastanza lavura voluntari, cun engaschar ina persuna che vegness allura indemnisada, havessen nus in bien sustegn per nossa lavur.»

Alzau la contribuziun da tschep

La radunanza generala dall'uniun ha decidiu d'augmentar la contribuziun da tschep per las vischnauncas da 250 sin 300 francs. Tenor Jan-Andrea Bernhard ei quei necessari en vesta ad in'ulteriura fusiun da vischnauncas ella Foppa. Daventass quella fusiun realitad, curdassen pliras contribuziuns da tschep. Sper quella contribuziun da tschep retscheiva igl Archiv cultural Foppa e contuorn era mintgamai 20 raps per habitont da mintgina dallas vischnauncas partecipadas vid l'uniun. Quei ei Falera, Illanz/Glion, Laax, Sursaisa Mundaun, Sagogn, Schluein e Vuorz.

Augmentar la surfatscha d'archiv

Per disponer dil spazi d'archiv necessari less igl Archiv cultural Foppa e contuorn nezegiar era la tiarza alzada dalla casa da scola veglia a Rueun. «Nus obtenin dalla vischnaunca da Lumnezia in indrez da cumpactus. Quel lessen nus plazzar ella tiarza alzada», di Jan-Andrea Bernhard che presidescha l'uniun digl archiv dapi la fundaziun igl onn 2016. Persuerter sto l'alzada denton vegnir adattada. Dalla statica enneu duess ei esser pusseivel d'endrizzar leu il cumpactus. La damonda pil nez da quell'alzada ei vegnida inoltrada alla vischnaunca d'Illanz/Glion. (fmr/hh)